

Соціальне управління в контексті модернізації державної регіональної економічної політики

Л. М. Дорохова^і

Необхідність підвищення якості людського потенціалу та зниження диференціації регіонального соціально-економічного розвитку актуалізують потреби в удосконаленні інструментів державної регіональної політики, які застосовуються у процесі соціального управління територіями. У статті досліджено проблеми забезпечення ефективності соціального управління в окремих територіальних утвореннях, розглянуто інструменти реалізації державної регіональної соціально-економічної політики, проаналізовано роль держави у регулюванні та фінансовому забезпеченні регіональних соціально-економічних програм, визначено особливості розвитку соціальної системи регіонів, що мають різний соціо-економічний потенціал. Запропоновано змінити принципові підходи до модернізації соціального управління в регіоні; створити нові інституційні форми організації соціального управління для забезпечення інноваційного соціально-орієнтованого розвитку регіонів; удосконалити систему соціальних індикаторів регіонального розвитку.

Ключові слова: регіональна політика, соціальні видатки, соціальне управління, соціально-орієнтований розвиток, соціальні індикатори.

УДК 332.021:336.02:338.24

JEL коди A11, H72, H75, R58

Вступ. Важливою умовою успішного розвитку вітчизняної економіки є забезпечення економічного і соціокультурного вирівнювання регіонів, досягнення ними більшої політичної та соціально-економічної однорідності, векторна спрямованість до соціального розвитку територій. Зниження диспропорційності розвитку територій законодавчо визначено одним із пріоритетів державної регіональної політики [1].

Дослідження інструментів регіональної політики щодо зниження диференціації регіональних соціальних систем дозволяє чітко їх розмежувати залежно від рівня розвитку країни. Так, в економіці розвинених країн, де сформовано чіткий бюджетно-податковий механізм і різноманітній інструментарій регіональної політики та досягнуто високого рівня життя, пріоритетними є заходи компенсаційного характеру, спрямовані на «підтягування» розвитку окремих територій. Натомість для країн, що розвиваються, характерними є пошук центрів зростання (модель поляризованого розвитку) та реалізація конкурентної регіональної політики через концентрацію ресурсів у таких центрах зростання і дискримінацію відсталих регіонів [2].

Сучасні тенденції соціального регіонального розвитку в Україні певною мірою наближені до розвинених країн: маємо зростання асиметрій у розвитку окремих регіонів і пов'язану з цим поляризацію економічного простору. Однак міжрегіональна поляризація в Україні має переважно стихійний, а не спрямований характер. У цих умовах, незважаючи на створення додаткових структур управління і зростання чисельності персоналу, ефективність управління економікою регіону залишається низькою, і як наслідок – позитивна динаміка рівня і якості життя населення у більшості

^і *Дорохова Людмила Миколаївна*, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів і аудиту Житомирського національного агроєкологічного університету.

© Л. М. Дорохова, 2013

регіонів України практично відсутня. У регіональній політиці переважають пріоритети компенсаційного характеру, кількість регіонів-донорів упродовж тривалого часу становить 10–12%, самодостатніх регіонів – не більше 20–22%, вкрай повільно зростає і число регіонів-реципієнтів державного бюджету [3]. Регулювання зв'язку між модернізацією одних секторів економіки і розвитком решти у регіоні важливо досліджувати не тільки з точки зору забезпечення економічного зростання, але і з точки зору впливу цих розривів на динаміку соціальних нерівностей. Економічний розвиток не може бути єдиною метою модернізації, значною також є роль соціального управління.

Постановка проблеми. Зважаючи на значну територію нашої держави і багатонаціональність населення, проблеми забезпечення ефективності соціального управління в окремих територіальних одиницях особливо актуальні. Оскільки головною конкурентною перевагою у високорозвинених країнах визначено якість людського потенціалу та рівень розвитку тих сфер життєдіяльності суспільства, які на нього впливають (освіта, охорона здоров'я, інфраструктура і т.п.), то в Україні соціалізація і гуманізація функціонування регіональної системи є сьогодні першочерговими завданнями, вирішити які, використовуючи традиційні управлінські підходи, стає все важче. Вивченню питань регіональної економіки та управління територіальними утвореннями, розвитку симбіозних форм модернізації регіональної політики присвячені праці провідних вчених: Ю.Б. Вінслава, С. В. Балацького, Г. Б. Клейнера, В. Н. Лексина, А. Н. Швецова, А. Д. Радигіна, П. Нестерова, А. Г. Гранберга, Б. А. Райзберга, Г. М. Черкашина, П. Друкера, Х. Стігліца, Т. Пітерса, М. Портера, Д. Нортон, Р. Каплана, В. Н. Якимця, А. В. Райченко. Механізми регулювання міжрегіональних диспропорцій у внутрішньодержавному просторі представлені у працях Є. Бойка, З. Варналія, В. Гейця, Б. Данилишина, М. Долішнього, С. Дорогунцова, В. Кравціва, О. Новікової, С. Пирожкова, С. Романюка, В. Селівьорстова, Д. Стеценка, М. Чумаченка, О. Фурсіна.

Водночас недостатньо уваги дослідники приділяють розробленню інструментів аналізу процесу реалізації соціальної політики. Як не парадоксально, на сьогоднішній день відсутня теоретична база організації соціального управління в регіонах, що базується на розгляді даного явища як системи; слабо опрацьовані напрями оцінки реалізації заходів щодо соціального управління на територіях з урахуванням інтересів різних соціальних груп і стратегічної спрямованості даного процесу, а використання західних розробок в українських умовах ускладнено особливостями національної економічної системи.

Таким чином, наукове та практичне значення окреслених проблем, недостатній рівень їх вивчення у вітчизняній і зарубіжній літературі, необхідність пошуку нових варіантів рішень визначили вибір теми дослідження, його мету, завдання та структуру.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є розроблення та обґрунтування теоретичних положень та методичних рекомендацій щодо модернізації соціального управління в регіонах, які дозволять знизити рівень міжрегіональної соціально-економічної асиметричності, активізувати процес формування конвергентної моделі регіонального розвитку, оптимізувати просторову організацію національної економіки.

Результати дослідження. Забезпечення якості та ефективності державного й регіонального управління визначається рівнем та засобами досягнення цільових соціальних орієнтирів суспільства, а отже, значення соціального управління в сучасному світі важко перебільшити. Традиційне змістовне наповнення і принципи

соціального управління, які сформувалися у 80-ті роки минулого століття в Україні, слабо відображають потреби нового часу, пов'язані з розвитком і всебічним розкриттям людського потенціалу, а також із його перетворенням у головний чинник економічного розвитку та підвищення конкурентоспроможності національної економіки. При дослідженні постійно зростаючої кількості суспільних проблем економічне і соціальне управління виступають як дві частини єдиної управлінської діяльності. Економічне управління може як розширити, так і звужити можливості для соціального відтворення. Аналогічним чином соціальне управління може розглядатись як чинник економічного зростання і розвитку або ж як його суттєва перешкода. Зміст і успішність реалізації одного виду управління позначається на змісті і успішності реалізації іншого. Соціальне управління є свідомим логічним початком для всієї соціально-економічної системи. Під час соціального управління формуються уявлення про соціальні процеси (виконання законів, норм, забезпечення гідних умов життя), контролюється їх перебіг, регулюється діяльність соціальних систем, що в сукупності забезпечує їх розвиток.

Безперечно, поняття «соціальне управління» є складним і багатограним, включає в себе безліч взаємозв'язаних елементів і охоплює всі рівні соціально-економічних систем. На нашу думку, під соціальним управлінням найбільш доцільно розуміти організований процес впливу на соціальну підсистему з метою поліпшення її характеристик, які забезпечують оптимальне функціонування та сталий розвиток соціально-економічної системи.

Дослідження соціального управління неможливо уявити без розгляду якісних характеристик об'єкта управління – регіону. Глибокі диспропорції в соціально-економічному становищі, рівні і якості життя населення зумовлюють необхідність наукового осмислення регіону як об'єкта соціального управління. Сучасне регіональне управління необхідно ґрунтувати на позиціях соціального підходу, за яким регіон слід розглядати як «населення, що постійно розвивається», як сукупність взаємозв'язаних і взаємодіючих соціальних та економічних інститутів, діяльність яких покликана забезпечити комплексний розвиток території [4]. У межах цієї сукупності здійснюється відтворення життєдіяльності людей, відбуваються культурні, політичні, соціальні та інші процеси, обумовлені місцем регіону в системі територіального і суспільного поділу праці. Слід відмітити, що роль держави у регулюванні та фінансовому забезпеченні соціальної складової розвитку регіонів України щороку зростає. Впродовж 2007–2011 рр. обсяг річних видатків державного бюджету на соціальний захист та соціальне забезпечення в абсолютному виразі збільшився на 34,3 млрд грн (майже у 2,2 раза) і становив у середньому 52,9 млрд грн, або 25,1% загальної суми видатків державного бюджету України (табл. 1).

Простежується тенденція до зростання частки валового внутрішнього продукту, що перерозподіляється через місцеві бюджети та використовується на соціальні цілі.

Якщо розглядати соціальну складову в більш широкому розумінні – як сукупність витрат не тільки безпосередньо на соціальний захист населення, а й на освіту та охорону здоров'я, місцеві бюджети є більш соціальними, ніж державний бюджет. Так, на фінансування регіональних соціальних програм упродовж останніх 5 років спрямовувалось у середньому 21,6% загальної суми видатків місцевих бюджетів, видатки на освіту становили близько 25%, на охорону здоров'я – 22%, у той час як на економічну діяльність припадало лише 7,3% (рис. 1).

Тенденція до посилення соціальної орієнтації є сприятливою ознакою розвитку української економіки, тому сучасне регіональне управління цілком вписується в

концепцію інноваційного соціально-орієнтованого розвитку [6]. Ефективна модернізація соціального управління в регіоні повинна являти собою планомірний процес проведення структурних та інституційних змін у соціальній системі території, спрямований на підвищення ефективності соціальної політики, поліпшення якості життя населення та забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіональної системи.

Таблиця 1 – Державні видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення населення (розроблено за даними [5])

Роки	Державний бюджет України			Місцеві бюджети		
	Сума видатків, млрд грн	У % до зведеного бюджету	У % до ВВП	Сума видатків, млрд грн	У % до зведеного бюджету	У % до ВВП
2007	29,2	60,2	4,1	19,3	39,8	2,7
2008	50,8	68,6	5,3	23,3	31,4	2,5
2009	51,5	65,4	5,6	27,3	34,6	3,0
2010	69,3	66,3	6,3	35,2	33,7	3,2
2011	63,5	60,2	4,8	41,9	39,8	3,2

Рис. 1. Питова вага соціальної складової у загальній сумі державних видатків (у середньому за 2007–2011 рр.), % (розроблено за даними [5])

Оскільки соціально-економічне становище регіонів України значно відрізняється, виникає гостра потреба індивідуального підходу до вирішення соціальних проблем суб'єктів різного типу. Зважаючи на наявність декількох типологій і критеріїв ідентифікації територій [7], ми зосередимося на структурно-статистичному підході, за яким як основні критерії оцінки соціально-економічної ситуації в регіонах використовуватимуться стан промислового виробництва, офіційний рівень безробіття, реальні доходи населення і темпи їх зміни. Згідно з даним підходом уся територія України поділяється на регіони з високими доходами, низькими доходами, слабо розвинені і депресивні територіально-суспільні системи. Дослідивши особливості розвитку соціальної системи регіонів, що належать до різних типів, ми розробили масив соціальних проблем, найбільш типових для кожного типу регіонів (табл. 2).

Таблиця 2 – Типові соціальні проблеми, характерні для регіонів України
[авторська розробка]

Соціальні проблеми	Регіони			
	з високими доходами	з низькими доходами	слабо розвинені	депресивні
Недостатнє фінансування сфери охорони здоров'я		+	+	+
Нерозвиненість транспортної інфраструктури	+		+	+
Важкодоступність соціальних установ для жителів віддалених районів	+	+	+	+
Брак шкільних установ			+	+
Низька ефективність витрат на освіту			+	+
Дефіцит кваліфікованих кадрів у сфері охорони здоров'я		+	+	+
Низькі доходи населення та високий рівень безробіття			+	+
Слабкий розвиток соціальної сфери у великих містах			+	
«Занепад» сільських поселень	+	+		+
Низький рівень освіти населення			+	+
Міграційний вплив населення		+	+	+
Нерозвиненість вищої освіти			+	+
Скорочення чисельності населення			+	+

Оскільки у довгостроковій перспективі регіони в межах однієї країни повинні прямувати до певного рівня рівноважного стану в соціальній, економічній та екологічній сферах, то за можливості досягнення такого стану регіони із нижчим соціо-економічним потенціалом повинні розвиватися більш швидкими темпами для вирівнювання з лідерами. Проте практика управління соціально-економічною сферою регіонів за вибіркоким або залишковим принципом, що закріпилася в Україні впродовж останніх десятиліть, засвідчує свою неадекватність головним чином через відсутність

узгодженості, систематичності, цілеспрямованості державного втручання у регіональний розвиток. З метою подолання узагальнюючого підходу до вирішення соціальних проблем різних територій модернізація соціального управління в регіоні вимагає переходу на нову систему принципів, що включають принципи функціонування (стратегічності, кінцевого результату, глобалізації розвитку системи, системності та ін.), організаційної побудови (соціальної відповідальності, соціального партнерства, кооперації тощо), інформаційного забезпечення (відкритості, зворотних зв'язків і т.п.), використання яких дозволить підвищити якісний рівень соціального розвитку регіональної системи в цілому (рис. 2).

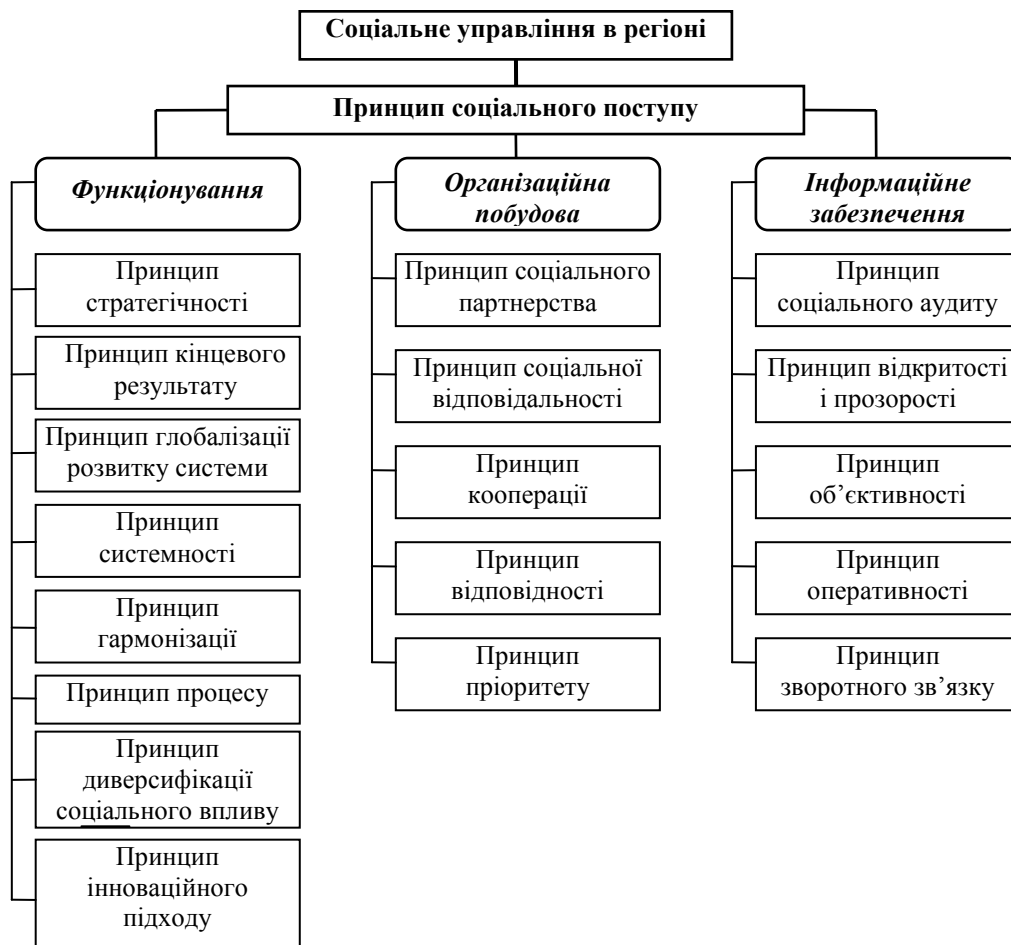

Рис. 2. Принципи модернізації соціального управління в регіоні [авторська розробка]

За таких умов головним фактором повинна бути зміна принципу фактичного здійснення соціального захисту на принцип соціального поступу або випереджаючого підходу до вирішення соціальних проблем у регіоні. Важливо, щоб базовим

теоретичним моментом здійснення соціального управління був принцип стратегічності, який зорієнтовує соціальний розвиток на досягнення стратегічних цілей. Стратегія регіонального розвитку повинна базуватися на врахуванні ключових компонентів кожного регіонального утворення, його значення для розвитку економіки всієї країни, тобто базуватися на принципах відносності та глобалізації розвитку систем.

Крім того, враховуючи необхідність послідовного формування основ нової української ідентичності та господарської культури, що синтезує сучасні і традиційні національні цінності, уявлення й орієнтації, досягнення конкретних позитивних результатів соціального управління вимагає дотримання принципів системності та гармонізації. Таким чином, модернізація соціального управління повинна базуватися на використанні запропонованої системи принципів, що дозволить своєчасно виявити і комплексно відреагувати на проблемні питання соціального розвитку регіону.

Досягнення цілей соціального розвитку в регіонах є складним процесом, що визначається взаємодією інтересів і ресурсів різних зацікавлених груп. Розрізнені дії учасників даного процесу не можуть забезпечити комплексного соціального розвитку, а тому найчастіше призводять до посилення регіональних диспропорцій. Для створення ефективно діючої системи взаємодії корпоративних і регіональних учасників необхідно пов'язати цілі кожного з них між собою, привівши у відповідність до цілей соціального розвитку конкретної території. Саме тому найважливіші завдання, визначені як пріоритетні, повинні бути не тільки забезпечені необхідними фінансовими ресурсами, але й бути результатом соціальної згоди всіх зацікавлених груп.

У рамках модернізації соціального управління в регіоні раціональним вбачаємо створення нового органу – Корпорації соціального розвитку регіону. Створення подібної корпорації для вирішення соціальних проблем буде своєчасним і актуальним кроком, оскільки дозволить об'єднати інтереси влади, бізнесу та інститутів громадянського суспільства і приведе до ефективних і відчутних результатів у соціальному управлінні територією.

Основне завдання Корпорації соціального розвитку регіону – стати «системним інтегратором», сприяючи мобілізації ресурсів бюджетної і позабюджетної сфер на пріоритетних напрямках соціального розвитку. Подібний регулюючий інститут дозволить сформувати таку систему взаємовідносин між органами влади регіону, інвесторами, населенням і фінансовим сектором території, яка б максимально сприяла реалізації ефективного соціального управління в регіоні, що повністю відповідає сутності корпорації.

Діяльність такого інституту соціального управління здійснюватиметься під контролем держави в рамках приватно-державного партнерства. У своїй діяльності він керуватиметься принципами демократії, політичного плюралізму, верховенства права, дотримання міжнародних норм і стандартів у сприянні регіональному розвитку, координуючи рух фінансових ресурсів у процесі реалізації соціальних проектів регіонального розвитку, узгоджених із органами державної та місцевої влади, органами місцевого самоврядування, зберігаючи при цьому автономію у прийнятті рішень.

Головними напрямками роботи Корпорації соціального розвитку доцільно визначити такі:

- аналіз соціально-економічної ситуації у регіоні; співробітництво з органами влади з питань планування соціально-економічного розвитку та поліпшення інвестиційного клімату; активна участь у розробленні, обговоренні, прийнятті та реалізації стратегії

- соціального розвитку регіону; участь у розробленні операційних планів реалізації стратегії;
- інвестування конкретних регіональних проектів соціального спрямування (у т. ч. за допомогою залучення коштів фондів регіонального розвитку); робота із представниками бізнес-середовища з метою залучення інвестицій та отримання технічної допомоги;
  - пошук партнерів та вплив на потенційних партнерів-інвесторів у напрямку активізації їх діяльності у сфері соціального розвитку регіонів; вплив на політику уряду з метою створення сприятливого інвестиційного середовища для регіонального розвитку.

Зауважимо, що поява подібного інституційного утворення дозволить зекономити бюджетні ресурси, оскільки передбачатиме вирішення соціальних проблем у випереджаючому режимі переважно за рахунок інвестованих великими бізнес-структурами і промисловими підприємствами коштів. У національному масштабі запровадження Корпорації допоможе підвищити соціальну відповідальність бізнесу і поліпшити соціальне становище регіонів, знизити рівень безробіття та поліпшити якість людського капіталу, створюючи інноваційні території.

Водночас функціонування Корпорації соціального розвитку є вигідним і для бізнес-структур, оскільки допоможе налагодити тісні взаємозв'язки з органами влади і створить умови для отримання прибутків від подібної співпраці (наприклад, за допомогою будівництва нових об'єктів для власного виробництва на державних ділянках за умови забезпечення робочими місцями безробітних громадян та оплати їх перекваліфікації). Варто відзначити можливість взаємодії і у сфері освіти шляхом укладання договорів зі спеціалізованими установами освіти (коледжами) та з вищими навчальними закладами на гарантоване працевлаштування випускників.

Для населення як основної зацікавленої у створенні Корпорації групи основною перевагою буде поліпшення якості та рівня життя, а також ефективне вирішення поточних соціальних проблем.

Таким чином, модернізація соціального управління в регіоні, безперечно, вимагає принципово нового підходу до реалізації державної регіональної політики. В сучасних умовах необхідно здійснювати пошук вектора модернізації соціального управління територіями, для чого слід визначити його «модернізаційний профіль», виявити пріоритетні напрямки та основні завдання розвитку. Модернізаційний профіль, на нашу думку, повинен будуватися з урахуванням різних факторів соціально-економічного розвитку регіонів, таких як: соціальний, людський, промисловий потенціал та конкурентні переваги. Подібна система оцінки дозволяє наочно побачити сильні і слабкі сторони регіонів різного типу, а також виявити стратегічний розрив між реальним станом регіону та прогнозованим, що дозволить запропонувати найбільш ефективні шляхи вирішення соціальних проблем, а також визначити «проблемні» місця соціального розвитку територій.

Для реалізації стратегічного вектора соціального розвитку необхідно сформувати збалансовану систему показників для регіону кожного типу, яка б стала основою для створення стратегічно спрямованого адекватного механізму соціального управління. Важливо за окресленими цілями визначити контрольні показники, які б свідчили про рівень зміни соціального розвитку територіальної одиниці.

Видатки на соціальні цілі розглядаються нині фахівцями як один із найважливіших показників соціальної орієнтації економіки. Ефективність державного регулювання

соціально-орієнтованого економічного розвитку регіону пропонується оцінювати зокрема: витратами регіону на соціальні заходи у структурі держбюджету, які передбачають видатки на охорону здоров'я, духовний та фізичний розвиток, освіту, соціальний захист та соціальне забезпечення; рівнем оплати праці найманих працівників у структурі ВВП; фондом оплати праці найманих працівників; інвестиціями в основний капітал [8]. У процесі системної характеристики регіону для оцінки розвитку його економічного, соціального і людського потенціалу використовуються також такі загальноприйняті показники, як: регіональний дохід на душу населення, рівень споживання окремих матеріальних благ, ступінь диференціації доходів, тривалість життя, кількість створених робочих місць.

Проте зазначені показники не завжди відображають реальні зміни у рівні соціального розвитку, оскільки найчастіше вони є необ'єктивними, надуманими і фальсифікованими. Істотним недоліком є неможливість оперативного їх відстеження у часі. Тому ми пропонуємо доповнити існуючий перелік соціальних індикаторів розвитку регіону в першу чергу такими величинами, як: *індекс розвитку людського потенціалу*, що враховує такі компоненти, як рівень доходу, освіти, довголіття; *індекс гендерної нерівності*, який оцінює нерівність у можливостях досягнень між чоловіками і жінками в трьох вимірах: репродуктивне здоров'я, присутність у парламенті та на ринку праці; *індекс багатомірної бідності* (визначає багатомірні депривації у сферах освіти, охорони здоров'я та у рівні життя населення). Зауважимо, що зазначені індекси були запроваджені у Доповіді про людський розвиток за 2010 р., де були представлені оновлена методика їх розрахунку та порівняльний аналіз рівня відповідних показників для України та деяких країн-сусідів [9]. Вважаємо доцільним продовжити процес удосконалення методичних підходів до визначення зазначених індексів у контексті їх застосування на рівні окремих регіонів.

Для підвищення об'єктивності управлінських рішень у сфері регіональної економічної політики важливе значення має також оцінка якості життя певної територіальної громади, яку слід розглядати як ступінь задоволення матеріальних, культурних і духовних потреб людини. З цією метою з урахуванням зарубіжного досвіду [9; 10] до системи соціальних показників регіонального розвитку необхідно включити:

- *індекс фізичної якості життя*, який ґрунтується на оцінці рівня дитячої смертності, очікуваної тривалості життя після досягнення одного року і поширення грамотності;
- *індекс щастя*, що враховує суб'єктивну задоволеність життям, очікувану тривалість життя та рівень енергоспоживання;
- *індекс втрачених років потенційного життя* являє собою інтегральну характеристику соціального збитку від передчасної смертності;
- *індикатор істинного прогресу* розглядається як альтернатива ВВП при оцінці суспільного добробуту та містить у собі кілька десятків змінних, які перебувають за межами ВВП і відносяться до соціального життя, навколишнього середовища й інших параметрів.

Суттєвою перевагою запровадження нової системи показників буде можливість реального комплексного відстеження соціальної ситуації в регіоні. Оскільки величини відображають ефективність соціального управління на конкретній території, їх можна брати за основу при побудові довгострокових прогнозів і складанні стратегічних планів соціального розвитку.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Соціально-економічний розвиток України упродовж останнього десятиліття характеризувався двома основними тенденціями: з одного боку, спостерігалися диверсифікація форм міжрегіонального співробітництва, активізація процесів міжрегіональної інтеграції та розширення простору соціально-економічних взаємодій регіонів, з іншого – державна регіональна політика об'єктивно сприяла асиметричності та поляризації соціального розвитку регіонів. Як наслідок, основними проблемами територіального розвитку на сучасному етапі є загострення соціальної регіоналізації, формування бар'єрів міжрегіонального соціального співробітництва, високий рівень фрагментарності соціально-економічного простору, посилення процесів дивергенції регіонів за рівнем економічного розвитку та якістю життя населення.

З метою впливу на якість управління соціально-економічними процесами в регіоні необхідно удосконалити технологію його практичної реалізації: впровадити комплексний підхід до організації взаємодії органів влади та бізнесу; підвищити контроль за використанням фінансових ресурсів, спрямованих на соціальний розвиток території; організувати діяльність і забезпечити взаємодію органів виконавчої влади регіону, бізнес-структур, фінансової сфери і населення; створити нові симбіозні форми організації соціального управління.

Література

1. *Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів»* [Електронний ресурс] / Сайт Верховної Ради України. Законодавство. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
2. *Сторонянська, І. З.* Модернізація державної регіональної політики у світлі формування конвергентної моделі розвитку регіонів [Текст] / І. З. Сторонянська, Н. І. Данко-Ютіш. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/en_re/2010_7_5/6.pdf.
3. *Фурсін, О. О.* Управління соціально-орієнтованою економікою регіонів України [Текст] / О. О. Фурсін // Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2012. – № 51. – С. 248–256.
4. *Гранберг, А. Г.* Основы региональной экономики: учебник для вузов [Текст] / А. Г. Гранберг. – 3-е изд. – М. : ГУ ВШЭ, 2003. – 418 с.
5. *Статистичний щорічник України за 2010 рік* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>.
6. *Ажажа, М. А.* Людський капітал як фактор сталого економічного розвитку регіону [Текст] / М. А. Ажажа // Економіка: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр.: в 4 т.– Дніпропетровськ: ДНУ, 2006. – Т. 1, Вип. 215. – С. 30–38.
7. *Ермакова, Н. А.* Типологии регионов для целей региональной политики : учеб. пособие [Текст] / Н. А. Ермакова, А. Т. Калоева. – СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 2011. – 65 с.
8. *Новикова, О. Ф.* Соціальна орієнтація економіки: механізми державного регулювання: [монографія] / О. Ф. Новикова, С. М. Гринецька, Л. Л. Шамілева / НАН України. Інститут економіки промисловості. – Донецьк, 2009. – 220 с.
9. *The Human Development Index and Other Social Indicators // Measuring the Well-Being of Aboriginal People: An Application of the United Nations' Human Development Index to Registered Indians in Canada, 1981–2001.* – Toronto : Indian and North Affairs Canada, 2004. – С. 34–39.
10. *Talberth J., Cobb C., Slattery N.* The Genuine Progress Indicator 2006. Executive Summary – Redefining Progress, 2006. – Mode of access: http://www.rprogress.org/publications/2007/GPI2006_ExecSumm.pdf.

Отримано 12.10.2012 р.

**Социальное управление в контексте модернизации
государственной региональной экономической политики**

Людмила Николаевна Дорохова*

* кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов и аудита
Житомирского национального агроэкологического университета,
Старый бульвар, 7, г. Житомир, 10008, Украина,
тел: (+380412) 374-93, e-mail: vdorokhov@meta.ua

Необходимость повышения качества человеческого потенциала и снижения дифференциации регионального социально-экономического развития актуализирует потребность в усовершенствовании инструментов государственной региональной политики, которые применяются в процессе социального управления территориями. В статье исследованы проблемы достижения эффективности социального управления в отдельных территориальных сообществах, рассмотрены инструменты реализации государственной региональной социально-экономической политики, проанализирована роль государства в регулировании и финансировании региональных социально-экономических программ, определены особенности социального развития регионов, имеющих различный социо-экономический потенциал. Предложено изменить принципиальные подходы к модернизации социального управления в регионе; создать новые институциональные формы организации социального управления для обеспечения инновационного социально-ориентированного развития регионов; усовершенствовать систему социальных индикаторов регионального развития.

Ключевые слова: региональная политика, социальные расходы, социальное управление, социально-ориентированное развитие, социальные индикаторы.

Mechanism of Economic Regulation, 2013, No 1, 88–99
ISSN 1726-8699 (print)

**Social Management in a Context of Modernization
of the State Regional Economic Policy**

LYUDMYLA M. DOROKHOVA*

* C.Sc. (Economics), Associate Professor of Department of Finances and Audit,
Zhytomyr National Agroecological University, Stary Blvd, 7, Zhytomyr 10008, Ukraine,
phone: 00-380-412-374-931, e-mail: vdorokhov@meta.ua

Manuscript received 12 October 2012.

The necessity of upgrading human potential and decline of regional socio-economic development differentiation make requirements of improvement of public regional policy instruments actual, that are used in the process of territories social management. Problems of achievement of efficiency of social management in separate territorial communities are investigated in the article, instruments of realization of the state regional social and economic policy are considered, the state role in regulation and financing of regional social and economic programs is analyzed, the features of social development of regions with different socio-economic potential are defined. It is offered to change basic approaches to modernization of social management in the region; to create the new institutional forms of the organization of social management for ensuring innovative socially oriented development of regions; to improve system of social indicators of regional development.

Keywords: regional policy, social expenses; social management, socially-oriented development, social indicators.

JEL Codes: A11, H72, H75, R58

Tables: 2; Figures: 2; References: 10

Language of the article: Ukrainian

References

1. *Law of Ukraine* «About stimulation of development of regions», <http://www.rada.gov.ua>. (In Ukrainian)
2. *Storonyanska I. Z., and Danko-Yutish, N. I.* (2010) «Modernization of public regional policy in the light of forming of convergence model of regions development», www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/en_re/2010_7_5/6.pdf. (In Ukrainian)
3. *Fursin, O. O.* (2012) «Management of regions of Ukraine the social-oriented economy», *Humanitarian announcer ZDIA*, 51, 248–256. (In Ukrainian)
4. *Granberg, A. G.* (2003) «Principles of regional economy: textbook for universities», Moscow, GU VSHE. (In Russian)
5. *Statistical annual of Ukraine 2010*, <http://ukrstat.gov.ua/>
6. *Azhazha, M. A.* (2006) «The Human capital as the factor of steady economic development of region», *Economy: problems of theory and practice: collection of scientific labours in 4 t*, Dnipropetrovsk, T.1, Issue 215, 30–38. (In Ukrainian)
7. *Ermakova, N. A. and Kaloeva, A. T.* (2011) «Typologies of regions for the aims of regional policy: studies manual», St. Petersburg: SPbGUEF, (In Russian)
8. *Novikova, O. F. and Grinevska S. M., Shamileva L. L.* «Social orientation of economy: mechanisms of government control, NAN of Ukraine, Institute of economy of industry, Donetsk. (In Ukrainian)
9. *The Human Development Index and Other Social Indicators* (2004), Measuring the Well-Being of Aboriginal People: An Application of the United Nations' Human Development Index to Registered Indians in Canada, 1981–2001. – Toronto : Indian and North Affairs Canada, 34–39. (In English)
10. *Talberth, J. and Cobb C., Slaterry N.* (2006) «The Genuine Progress Indicator 2006. Executive Summary – Redefining Progress, 2006», http://www.rprogress.org/publications/2007/GPI2006_ExecSumm.pdf. (In English)